

עיקר ה': עבודה זרה

Commentary on the Mishnah – Sanhedrin – Foundation #5

The Fifth Foundation is that it is proper to serve Him, blessed be He, to ascribe to Him greatness, to make known His greatness, and to fulfill His commandments. We may not do this to any lesser being, whether it be one of the angels, the stars, the celestial spheres, the elements, or anything formed from them. For all these things have predetermined natures and have no authority or control over their actions. Rather, such authority and control is God's. Similarly, it is not proper to serve them as intermediaries in order that they should bring us closer to God. Rather, to God Himself we must direct our thoughts, and abandon anything else.

Rambam, Laws of Idolatry, 1:1 - In the days of Enosh, the people deviated, and the counsel of the wise people degenerated into stupidity. Enosh himself was amongst those who deviated. Their mistaken reasoning was that since God created the skies and spheres as part of nature, and placed them high up [in the skies], and gave them dignity, and that they are servants who serve Him, it would be appropriate to laud, glorify and honour them as well. It is the will of the Almighty to make great and to dignify those who make Him great and honour Him, in the same way that a king wants to honour the servants who serve him - such is the honour of a king. Once this matter was decided upon, they proceeded to build temples to the stars, to bring sacrifices to them, to laud and glorify them verbally and to bow down to them, in order to attain [by these means] the will of the Creator by their opinions, which were evil. This was the core of idolatry, but the knowledgeable worshippers did not deny the existence of God by saying that only such-and-such a star exists. This is what Jeremiah said: "Who would not fear You, King of the nations? For to You it is fitting, for among all the wise men of the nations, and in all their kingdoms there is none like You. Stupid and senseless are they all - the teaching of their vain idols is but wood!"; that is to say that everyone knows that just God exists, but their mistake and foolishness was to imagine that idolatry was God's will.

Rambam, ibid., 2:1 - The core prohibition of idol worship is not to worship any creation, be it an angel, one of the spheres, a star, one of the four elements or something created from one of the elements. Even though a worshipping knows that the Lord is God but nevertheless worships one of the creations in the way that Enosh and those of his generation did before they forgot God, he is still counted as an idolater. This matter is what the Torah warned us against when it said, "And in case you look to the skies, and when you see the sun, the moon, the stars, and all the host of heaven, and you be misled to worship them, et cetera"; that is to say, "In case your judgement wanders and you think that it is they who control the world, and that the Lord allotted the whole world to them to live and exist in, and that they are not spoiled by the ways of the world", and then one will think that it is fitting to bow down to them and to worship them. We have received commandments concerning this matter when it says, "Be careful that your judgement is not deluded, et cetera"; that is to say that one should not be led to deviate by one's thoughts and think of the idols as a go-between between oneself and God.

Sanhedrin 102b

In the college of R. Ashi the lecture [one day] terminated at 'Three Kings.' 'To-morrow, said he, 'we will commence with our colleagues.' [That night] Manasseh came and appeared to him in a dream. 'Thou hast called us thy colleagues and the colleagues of thy father; now, from what part [of the bread] is [the piece for reciting] the ha-mozi to be taken?' 'I do not know,' he answered. 'Thou hast

1. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

והיסוד החמישי שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן, לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה זרה, ורוב התורה באה להזהיר על זה.

2. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים א:א

בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה, וזו היתה טעותם, אמרו הואיל והאֱלֹהִים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד והם שמשים המשמשים לפניו ראויין הם לשבחם ולפארהם ולחלוק להם כבוד, וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו, כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו כבודו של מלך, כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבחם ולפארהם בדברים ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה, וזה היה עיקר עבודת כוכבים, וכך היו אומרים עובדיהם היודעים עיקרה, לא שהן אומרים שאין שם אלוה אלא כוכב זה, הוא שירמיהו אומר מי לא יִרְאֶךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין פְּמוֹךְ וּבְאַחַת יִבְעָרוּ וַיִּכְסְלוּ מוֹסֵר הַבָּלִים עַץ הוּא, כלומר הכל יודעים שאתה הוא לבדך אבל טעותם וכסילותם שמדמים שזה ההבל רצונך הוא.

3. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים ב:א

עיקר הצווי בעבודת כוכבים שלא לעבוד אחד מכל הברואים לא מלאך ולא גלגל ולא כוכב ולא אחד מארבעה היסודות ולא אחד מכל הנבראים מהן ואע"פ שהעובד יודע שה' הוא האֱלֹהִים והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחלה הרי זה עובד כוכבים, וענין זה הוא שהזהירה תורה עליו ואמרה ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אֱלֹהֵיךָ אותם לכל העמים, כלומר שמה תשוט בעין לבדך תראה שאלו הן המנהיגים את העולם והם שחלק ה' אותם לכל העולם להיות חיים והווים ואינם נפסדים כמנהגו של עולם ותאמר שראוי להשתחוות להם ולעובדן, ובענין הזה צוה ואמר השמרו לכם פן יפתה לבבכם, כלומר שלא תטעו בהרהור הלב לעבוד אלו להיות סרסור ביניכם ובין הבורא.

4. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב עמוד ב

רב אשי אוקי אשלשה מלכים. אמר: למחר נפתח בחברין. אתא מנשה איתחזי ליה בחלמיה. אמר: חברך וחברי דאבוך קרית לן? מהיכא בעית למישרא המוציא? - אמר ליה: לא ידענא. - אמר ליה: מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת, וחברך קרית לן? - אמר ליה: אגמריה

not learned this,' he jibed, 'yet thou callest us thy colleagues!' 'Teach it me,' he begged, 'and to-morrow I will teach it in thy name at the session.' He answered, 'From the part that is baked into a crust.' He then questioned him, 'Since thou art so wise, why didst thou worship idols?' He replied, 'Wert thou there, thou wouldst have caught up the skirt of thy garment and sped after me.' The next day he observed to the students: We will commence with our teachers [so referring to the Three Kings]

Mishnah Avodah Zarah 4:7

The elders in Rome were asked, 'if [your god] has no desire for idolatry, why does he not abolish it?' they replied, 'if it was something unnecessary to the world that was worshipped, he would abolish it; but people worship the sun, moon, stars and planets; should he destroy his universe on account of fools!' they said [to the elders], 'if so, he should destroy what is unnecessary for the world and leave what is necessary for the world!' they replied, '[if he did that], we should merely be strengthening the hands of the worshippers of these, because they would say, "be sure that these are deities, for behold they have not been abolished!"'

Sanhedrin 64a

Rab Judah said in Rab's name: A gentile woman once fell sick. She vowed, 'If I recover, I will go and serve every idol in the world.' She recovered, and proceeded to serve all idols. On reaching Peor, she asked its priests, 'How is this worshipped?' They replied, 'People eat beets, drink strong drink, and then uncover themselves before it.' She replied, 'I would rather fall sick again than serve an idol in such a manner.'

לי, ולמחר דרישנא ליה משמך בפירקא . - אמר ליה : מהיכא דקרים בישולא . אמר ליה : מאחר דחכימתו כולי האי, מאי טעמא קא פלחיתו לעבודה זרה ? אמר ליה : אי הות התם - הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי . למחר אמר להו לרבנן : נפתח ברבוותא.

5. משנה מסכת עבודה זרה פרק ד משנה ז

שאלו את הזקנים ברומי אם אין רצונו בע "ז למה אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין היה מבטלו הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולמו מפני השוטים אמרו להם אם כן יאבד דבר שאין צורך לעולם בו ו יניח דבר שצורך העולם בו אמרו להן אף אנו מחזיקין ידי עובדיהם של אלו שאומרים תדעו שהן אלוהות שהרי הן לא בטלו :

6. סנהדרין דף סד עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב : מעשה בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר , אמרה : אם תעמוד ההיא אשה מחוליה - תלך ותעבוד לכל עבודה זרה שבעולם , עמדה (ועבדה) +מסורת הש"ס: והלכה+ לכל עבודה זרה שבעולם . כיון שהגיע לפעור שאלה לכומרים : במה עובדין לזו ? אמרו לה : אוכלין תרדין , ושותין שכר , ומתריזין בפניה . אמרה : מוטב שתחזור ההוא אשה לחוליה , ולא תעבוד עבודה זרה בכך.

7. אדון עולם

1. אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ. בְּטָרְם כָּל יַצִּיר נִבְרָא :
2. לַעֲת נַעֲשֶׂה בְּחַפְצוֹ כָּל. אֲזִי מְלַךְ שְׁמוֹ נִקְרָא :
3. וְאַחֲרֵי כְּכֹלֹת הַכֹּל. לְבַדּוֹ יְמַלֵּךְ נוֹרָא :
4. וְהוּא הֵיךָ וְהוּא הַנֶּה. וְהוּא יְהִיָּה בְּתַפְאָרָה :
5. וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַי. לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחֲבִיכָה :
6. בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ הַעֲזֹ וְהַמְשָׁרָה :
7. וְהוּא אֶ־לִי וְחֵי גּוֹאֲלִי. וְצוֹר חֲבֵלִי בְּעַת צָרָה :
8. וְהוּא נִסִּי וּמְנוֹס לִי. מִנֶּת פּוֹסֵי בְיוֹם אֶקְרָא :
9. בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי. בְּעַת אִישָׁן וְאַעִיכָה :
01. וְעַם רוּחִי גְּוַיְתִי. הִ' לִי וְלֹא אֵיכָרָא :